

PRAGMATYKA OCENIANIA

Opracowanie: Małopolska Kurator Oświaty dr Gabriela Olszowska (wrzesień 2026 r.)

Nieuprawnione Praktyki związane z ocenianiem (alfabetycznie)

Fragment publikacji „O!Cena w szkole. Nieodrobione lekcje, Od przepisów do sztuki oceniania”

Poniższe praktyki ukazują niezrozumienie / nieznajomość koncepcji oceniania wpisanej w przepisy, mogą być wew. sprzeczne, albo się wykluczają, albo są zapisami nieuprawnionymi bez delegacji ustawowej, czyli stanowią po prostu tzw. radosną twórczość, tworząc mitologię czy też folklor szkolny (tak zawsze było, to i my tak czynimy) wraz z s-f. Bywa, że naruszają przepisy. Bywa, że odsłaniają braki warsztatowe w zakresie konstruowania narzędzi pomiaru. Niektóre z nich się łączą albo stanowią jakiś wzajemny wariant.

Nazwa w szkolnej praktyce	Słowo klucz	Dlaczego nieuprawniona:	Jak powinno być	Komentarz własny	Podstawa prawna – art. 44 z Ustawy o systemie oświaty
1. Algorytmy (zasady / wzory obliczeniowe do ustalenia oceny śródrocznej lub rocznej, zawierające wagi ocen i inne przeliczenia/ przeliczniki)	Ustalanie oceny	1. Na mocy zapisu ustawowego tylko N oceniania - nie może robić tego wzór obliczeniowy za niego, nawet umieszczony w statucie. 2. Ocenianie to stwierdzenie na podstawie np. serii stopni, ale nie tylko stopni, czy nastąpił postęp, czy go nie ma. 3. Algorytm nie pokazuje procesu postępu lub jego braku.	Badania układu ocen (cyfrowych, słownych, innych) w ujęciu chronologicznym lub innym procesualnym + analizy realizacji wymagania dokonuje wyłącznie nauczyciel	Ocenianie to proces - działanie procesualne nauczyciela (i/ lub ucznia, jeśli taką technikę pracy wykorzystamy)	Art. 44b, ust. 3 Art. 44f, ust. 2
2. Brak zaplanowanych form sprawdzania wiedzy w wymaganiach	Sprawdzanie wiedzy i umiejętności	Wyliczanka form, w tym liczbowych, np. 3 kartkówki, 2 prace godzinne, sprawdzian, test – pozorne spełnienie obowiązku ustawowego	Winny być zaplanowane konkretne prace	Sposoby sugerują konkretne, z góry przygotowane formy sprawdzające wraz z kryteriami, a są to nie tylko sprawdziany itp.	Art. 44b, ust. 8 pkt 2
3. E-dziennik (sam) ustala oceny wg jakiegoś klucza	narzędzie	Narzędzie zaokrągla w dół, w górę, uniemożliwia nauczycielowi swobodne ustalenie oceny. Zawsze autonomicznie ocenia N jw. – nie wolno N wyręczać ani zastępować.	Pełna autonomia nauczyciela	Administrator winien wyłączyć tę funkcję z e-dziennika – za dokumentację nauczania odpowiada dyrektor	Art. 44b, ust. 3

Poniższe praktyki ukazują niezrozumienie / nieznajomość koncepcji oceniania wpisanej w przepisy, mogą być wew. sprzeczne, albo się wykluczają, albo są zapisami nieuprawnionymi bez delegacji ustawowej, czyli stanowią po prostu tzw. radosną twórczość, tworząc mitologię czy też folklor szkolny (tak zawsze było, to i my tak czynimy) wraz z s-f. Bywa, że naruszają przepisy. Bywa, że odsłaniają braki warsztatowe w zakresie konstruowania narzędzi pomiaru. Niektóre z nich się łączą albo stanowią jakiś wzajemny wariant.

Nazwa w szkolnej praktyce	Słowo klucz	Dlaczego nieuprawniona:	Jak powinno być	Komentarz własny	Podstawa prawna – art. 44 z Ustawy o systemie oświaty
4. Egzamin próbny (np. maturalny lub taki, który przypomina egzamin po SP)	egzamin	Jw.	Jw.	Dobrze byłoby nie fetyszyzować egzaminu – jednak waga tych form jest zbyt duża w polskim systemie, by nie ćwiczyć rozwiązywania zadań typu egzaminacyjnego.	Art. 44b, ust.6, pkt 1
5. Egzamin sprawdzający	egzamin	Obowiązujące przepisy nie przewidują egzaminów innych niż: a) klasyfikacyjny b) poprawkowy c) zawodowy (odrębne zasady) d) zewnętrzny org. przez OKE Katalog egzaminów jest zamknięty.	Sprawdzian jedynie w sytuacji skutecznego odwołania się rodzica lub pełnoletniego ucznia od oceny rocznej i tylko rocznej	Nawet wpisanie w statut nie zdejmuje z tej praktyki niepoprawności. Wszystkie egzaminy / sprawdziany zaliczeniowe w szkole dla młodzieży inne niż wymienione obok to naruszenie przepisów.	Art. 44b, ust.6 pkt 1
6. Generowanie testów	Sposoby sprawdzania wiedzy i umiejętności	Wygenerowane narzędzie do sprawdzania może stanowić zbiór przypadkowych zadań związanych z tematyką lekcyjną, brak zadań jakościowych, brak zadań w odniesieniu do przekazanych wymagań przedmiotowych	Przygotowanie sprawdzianu zgodnie z zasadami np. pomiaru dydaktycznego.	Brak różnicowania zadań na poszczególne poziomy – dominacja ilościowa zadań z poziomu podstawowego stanowi naruszenie zasad konstruowania wymagań edukacyjnych, a te winny być sprawdzane	Art. 44b
7. Język oceniania	Terminy zw. z ocenianiem	Prowadzi do zamieszania i niejednoznacznych sytuacji np. kryterium zamiast wymagania, proponowana ocena zamiast przewidywanej		Język oceniania jest nie tylko językiem teorii, ale i aktu prawnego	Art. 44

Poniższe praktyki ukazują niezrozumienie / nieznajomość koncepcji oceniania wpisanej w przepisy, mogą być wew. sprzeczne, albo się wykluczają, albo są zapisami nieuprawnionymi bez delegacji ustawowej, czyli stanowią po prostu tzw. radosną twórczość, tworząc mitologię czy też folklor szkolny (tak zawsze było, to i my tak czynimy) wraz z s-f. Bywa, że naruszają przepisy. Bywa, że odsłaniają braki warsztatowe w zakresie konstruowania narzędzi pomiaru. Niektóre z nich się łączą albo stanowią jakiś wzajemny wariant.

Nazwa w szkolnej praktyce	Słowo klucz	Dlaczego nieuprawniona:	Jak powinno być	Komentarz własny	Podstawa prawna – art. 44 z Ustawy o systemie oświaty
8. Ocena jako kara (np. karne sprawdziany, pytanie za karę)	kara	Ocena to rozpoznanie stopnia realizacji wymagania edukacyjnego a nie kara. Karanie kartkówką to działanie nieetyczne, dla niektórych stanowi element przewagi i sprawowania władzy, do tego często dochodzi odpowiedzialność grupowa		Zdarza się, że taka forma jest stosowana za zachowanie jednego lub grupy. Odpowiedzialność zbiorowa jest szczególnie niegodziwa	Art. 44b
9. Ocena jako nagroda	nagroda	Ocena nie jest i nigdy nie powinna być nagrodą, cokolwiek słowo nagroda tu oznacza. Zapisy statutowe, że N może nagrodzić oceną ..., łamią definicję, a wraz z nią koncepcję	Trzeba czyścić język oceniania – to zmienia także praktykę		Art. 44b
10. Ocena z zachowania	zachowanie	Ocena ta nie może przypominać oceny z przedmiotu – brak przyimka „z” wydaje się być znaczący	Obowiązuje ocena zachowania		Art. 44b, ust. 4
11. Ocena za aktywność / oceny tzw. aktywności / za różne aktywności	aktywność	- Nie da się zbudować poprawnie dwuelementowego wymagania edukacyjnego z rzeczownikiem aktywność. „Bycie aktywnym” nie wymaga / nie wymusza drugiego elementu wiedzewego, co stanowi błąd, bo każde poprawne wymaganie ma co najmniej dwa elementy, czyli W+U - Ocena za „aktywność” łączy zasadniczo wiele różnych aktywności w postaci wiązki np. 5-elementowej (powiązane tak mikroaktywności zaprzeczają konstrukcji wymagania edukacyjnego)	Nie stosować	Uprawniona jedynie na wf i ew. jako zaangażowanie przy ocenianiu zachowania	Art. 44b + art. 44zb

Poniższe praktyki ukazują niezrozumienie / nieznajomość koncepcji oceniania wpisanej w przepisy, mogą być wew. sprzeczne, albo się wykluczają, albo są zapisami nieuprawnionymi bez delegacji ustawowej, czyli stanowią po prostu tzw. radosną twórczość, tworząc mitologię czy też folklor szkolny (tak zawsze było, to i my tak czynimy) wraz z s-f. Bywa, że naruszają przepisy. Bywa, że odsłaniają braki warsztatowe w zakresie konstruowania narzędzi pomiaru. Niektóre z nich się łączą albo stanowią jakiś wzajemny wariant.

Nazwa w szkolnej praktyce	Słowo klucz	Dlaczego nieuprawniona:	Jak powinno być	Komentarz własny	Podstawa prawna – art. 44 z Ustawy o systemie oświaty
12. PSO / PZO	Wymagania edukacyjne	Nie wiadomo już, kto to, gdzie i kiedy wprowadził, obowiązywało do 2015 r. Nauczyciel ma mieć program i skorelowane z nim (prawdziwe) wymagania edukacyjne, pochodzące z PP dla danego przedmiotu oraz związane ze wstępami ogólnymi PP	Szczegółowe wymagania edukacyjne inaczej programowe		Art. 44c
13. Punktowe ocenianie zachowania	Ocena zachowania	Brak odniesień do kryteriów			Art. 44b
14. Statut narzuca oceny śródroczne, roczne, końcowe wg jakiegoś klucza / algorytmu obliczeniowego	Autonomia nauczyciela w zakresie ustalania stopnia	Tylko wychowawca ocenia zachowanie ucznia, wyłącznie nauczyciel ustala ocenę z przedmiotu.		Wyłączna decyzja nauczyciela	Art. 44c
15. Średnie ważone	Waga ocenowa	Manipulacja skalą – likwidacja możliwości obserwacji, czy nastąpił postęp. Nieuprawnione wzmacnianie roli kartkówki, sprawdzianu jako jedynej formy sprawdzania, lekceważenie pracy w grupie czy formy graficznej np. plakat. Średnie ważone zaburzają obraz postępu.	Nie stosować	Technika wzięta z biznesu.	Art. 44 b
16. Ustalanie oceny śródrocznej i rocznej (ew. końcowej) na podstawie średniej ze śródroczna	Średnia ocen	Likwidacja procesualności wynikającej z układu chronologicznego stopni – nie widać postępu	Nie stosować, a w e-dzienniku zablokować		Ar. 44e
17. Ustalanie oceny ze sprawdzianu na podstawie wyłącznie punktów lub wyłącznie procentów		Ocena ze sprawdzianu musi uwzględniać perspektywę jakościową i ilościową.			Art. 44b

Poniższe praktyki ukazują niezrozumienie / nieznajomość koncepcji oceniania wpisanej w przepisy, mogą być wew. sprzeczne, albo się wykluczają, albo są zapisami nieuprawnionymi bez delegacji ustawowej, czyli stanowią po prostu tzw. radosną twórczość, tworząc mitologię czy też folklor szkolny (tak zawsze było, to i my tak czynimy) wraz z s-f. Bywa, że naruszają przepisy. Bywa, że odsłaniają braki warsztatowe w zakresie konstruowania narzędzi pomiaru. Niektóre z nich się łączą albo stanowią jakiś wzajemny wariant.

Nazwa w szkolnej praktyce	Słowo klucz	Dlaczego nieuprawniona:	Jak powinno być	Komentarz własny	Podstawa prawna - art. 44 z Ustawy o systemie oświaty
18. WSO / WZO jako części statutu lub samodzielne dokumenty	SWiSOW	Szkoła nie ma już uprawnień do tworzenia takowych (od 2015 r.), obecna delegacja dokładnie opisuje, co winno się doprecyzować w statucie w szczególności w zakresie oceniania	SWiSO, czyli szczegółowe warunki i sposób oceniania od 2015 r.		Art. 44b Art. 44f, ust. 2
19. Wymagana liczba stopni		np. 3, 5 lub w zależności od liczby lekcji w tygodniu, poziomowi klasy np. klasy maturalnej itp.	Nie stosować	Nauczyciel ma autonomię	Art. 44c, ust. 1, pkt 1
20. Wymagane typy ocen		Np. 5 kartkówek, 3 klasówki, 1 odpowiedź ustna.	Nie stosować	Nauczyciel ma autonomię.	Art. 44b Art. 12 KN
21. Wymagania edukacyjne, które nie są edukacyjne czyli programowe, wymagania pozorne / nieedukacyjne		Niby wymagania – np. książka, ekierka, spodenki na wf, pen drive, komórka, nawet lap top itp.	Braki uniemożliwiające uczniowie pracę na lekcji winny być wpisywane do zachowania np. do stosunku do obowiązków szkolnych	Należy pamiętać, że papier ksero oraz dostęp do komputera winien zapewniać organ prowadzący	Art. 44b
22. Zagrożenia jedynką / nieklasyfikowaniem	Ocena przewidywana	Nie ma tzw. zagrożeń od 1999 r. To procedura z prastarego rozporządzenia.	Teraz obowiązują przewidywane oceny		Art. 44b
23. Znaczki inne niż dopuszczona statutem skala np. bć, bz itp.					